

NINGÚ NO ES POT SALVAR SOL.
RECOMENÇAR DES DE LA COVID-19 PER A TRAÇAR JUNTS CAMINS DE PAU

Missatge del sant pare Francesc
per a la celebració de la 56a Jornada Mundial de la Pau

1 de gener de 2023

«Germans, no cal que us escriguem sobre els temps i els moments de la vinguda del Senyor: vosaltres mateixos sabeu prou bé que el dia del Senyor arribarà igual que un lladre en plena nit» (1Te 5,1-2).

1. Amb aquestes paraules, l'apòstol Pau convidava la comunitat de Tessalònica, que esperava l'encontre amb el Senyor, a mantenir-se ferma, amb els peus i el cor ben plantats a terra, i amb la mirada atenta a la realitat i als esdeveniments de la història. Per això, encara que els esdeveniments de la nostra existència semblin tan tràgics i ens sentim empesos al túnel fosc i difícil de la injustícia i del sofriment, som cridats a mantenir el cor obert a l'esperança, confiant en Déu que es fa present, ens acompanya amb tendresa, ens sosté en la fatiga i, sobretot, orienta el nostre camí. Per això sant Pau exhorta constantment la comunitat a vetllar, cercant el bé, la justícia i la veritat: «No hem de dormir, com fan els altres, sinó vetllar i viure sòbriament» (5,6). És una invitació a mantenir-nos desperts, a no tancar-nos en la por, el dolor o la resignació, a no cedir a la distracció, a no desanimar-nos, sinó a ser com sentinelles capaços de vetllar i distingir les primeres llums de l'alba, especialment en les hores més fosques.

2. La Covid-19 ens va arrossegar enmig de la nit, desestabilitzant la nostra vida ordinària, trasbalsant els nostres plans i els nostres costums, pertorbant la tranquil·litat aparent fins i tot de les societats més privilegiades, generant desorientació i sofriment, i causant la mort de molts germans i germanes nostres.

Empès dins una voràgine de desafiaments inesperats i en una situació que no era del tot clara, ni tan sols des del punt de vista científic, el món sanitari es va mobilitzar per alleujar el dolor de molta gent i procurar posar-hi remei; igual que les autoritats polítiques, que van haver de prendre mesures dràstiques en matèria d'organització i gestió de l'emergència.

Juntament amb les manifestacions físiques, la Covid-19 ha provocat —també amb efectes a llarg termini— un malestar generalitzat que ha calat en els cors de moltes persones i famílies, amb seqüeles que cal tenir presents, alimentades per períodes llargs d'aïllament i d'algunes restriccions de la llibertat.

A més, no podem oblidar que la pandèmia ha tocat la fibra sensible del teixit social i econòmic, traient a la llum contradiccions i desigualtats. Ha amenaçat la seguretat laboral de molta gent i ha agreujat la soledat cada vegada més estesa en les nostres societats, sobretot la dels més febles i la dels pobres. Pensem, per exemple, en els milions de treballadors informals d'arreu del món, als quals es va deixar sense feina i sense cap suport durant tot el confinament.

Poques vegades els individus i la societat progressen en situacions que generen aquest sentiment de derrota i d'angoixa: això, de fet, debilita els esforços dedicats a la pau i provoca conflictes socials, frustracions i violències de tota mena. En aquest sentit, la pandèmia sembla haver sacsejat fins i tot les zones més pacífiques del nostre món, fent aflorar innombrables fragilitats.

3. Transcorreguts tres anys, ha arribat el moment de prendre'ns un temps per a qüestionar-nos, aprendre, créixer i deixar-nos transformar —de manera personal i comunitària—; un temps privilegiat per a preparar-se per al “dia del Senyor”. Ja he dit diverses vegades que dels moments de crisi mai no se'n surt igual: en sortim o millors o pitjors. Avui som cridats a preguntar-nos: què hem après d'aquesta situació de pandèmia? Quins camins nous hem d'emprendre per a alliberar-nos de les cadenes dels nostres antics costums, per estar més ben preparats, per atrevir-nos a la novetat? Quins senyals de vida i d'esperança podem aprofitar per a continuar endavant i intentar fer millor el nostre món?

Certament, després d'haver palpat la fragilitat que caracteritza la realitat humana i la nostra existència personal, podem dir que la lliçó més gran que ens deixa en herència la Covid-19 és la consciència que tots ens necessitem; que el nostre tresor més gran, encara que també el més fràgil, és la fraternitat humana, fonamentada en la nostra filiació divina comuna, i que ningú no es pot salvar tot sol. Per tant, és urgent que cerquem i promovem junts els valors universals que dibuixen el camí d'aquesta fraternitat humana. També hem après que la fe dipositada en el progrés, en la tecnologia i en els efectes de la globalització no sols ha estat excessiva, sinó que s'ha convertit en una intoxicació individualista i idolàtrica que ha compromès la desitjada garantia de justícia, de concòrdia i de pau. En el nostre món accelerat, molt sovint els problemes generalitzats de desequilibri, d'injustícia, de pobresa i de marginació alimenten el malestar i els conflictes, i generen violència i fins i tot guerres.

Si, per una banda, la pandèmia ha fet emergir tot això, per l'altra, hem aconseguit fer descobriments positius: un retorn beneficiós a la humilitat; una reducció de certes pretensions consumistes; un sentit renovat de la solidaritat que ens anima a sortir del nostre egoisme per obrir-nos al sofriment dels altres i a les seves necessitats; així com un compromís, en alguns casos veritablement heroic, de moltes persones que s'han lliurat per tal que tothom pogués superar millor el drama de l'emergència.

D'aquesta experiència ha sorgit una consciència més forta que convida tothom, pobles i nacions, a tornar a posar la paraula “junts” al centre. En efecte, és junts, en la fraternitat i la solidaritat, que podem construir la pau, garantir la justícia i superar els esdeveniments més dolorosos. Les respostes més eficaces a la pandèmia han estat aquelles en què grups socials, institucions públiques i privades i organitzacions internacionals s'han unit per fer front al desafiament, deixant de banda interessos particulars. Només la pau que neix de l'amor fraternal i desinteressat pot ajudar-nos a superar les crisis personals, socials i mundials.

4. Al mateix temps, en el moment en què vam gosar esperar que el pitjor de la nit de la pandèmia de la Covid-19 s'havia superat, un desastre nou i terrible es va abatre sobre la humanitat. Vam ser testimonis de l'inici d'un altre flagell: una nova guerra, en part comparable a la Covid-19, però impulsada per decisions humanes reprovables. La guerra a Ucraïna provoca víctimes innocents i propaga la inseguretat, no sols entre els afectats directament, sinó de manera generalitzada i indiscriminada cap a tothom; també afecta els

qui, fins i tot a milers de quilòmetres de distància, en pateixen els efectes col·laterals —només cal pensar en l'escassetat de blat i en els preus del combustible.

Certament, aquesta no és l'era post Covid que esperàvem o prevèiem. De fet, aquesta guerra, juntament amb els altres conflictes d'arreu del planeta, representa una derrota per a la humanitat en el seu conjunt i no sols per a les parts directament implicades. Malgrat que s'ha trobat una vacuna contra la Covid-19, encara no s'han trobat solucions adequades per a la guerra. Certament, el virus de la guerra és més difícil de vèncer que els que afecten l'organisme humà, perquè no procedeix de l'exterior, sinó de l'interior del cor humà, corromput pel pecat (cf. Mc 7,17-23).

5. Què se'ns demana, doncs, que fem? En primer lloc, permetre que el nostre cor canviï per l'emergència que hem viscut, és a dir, permetre que Déu transformi els nostres criteris habituals per interpretar el món i la realitat a través d'aquest moment històric. Ja no podem pensar només a preservar l'espai dels nostres interessos personals o nacionals, sinó que hem de concebre'ns a la llum del bé comú, amb un sentit comunitari, és a dir, com un “nosaltres” obert a la fraternitat universal. No podem perseguir només la nostra protecció; és hora que tots ens comprometem per guarir la nostra societat i el nostre planeta, creant els fonaments per a un món més just i pacífic, seriosament compromesos en la recerca d'un bé realment comú.

Per tal d'aconseguir això i viure millor després de l'emergència de la Covid-19, no podem ignorar una dada fonamental: les moltes crisis morals, socials, polítiques i econòmiques que estem vivint estan totes interconnectades, i allò que considerem problemes únics són en realitat la causa o la conseqüència de l'altre. Així doncs, som cridats a fer front als reptes del nostre món amb responsabilitat i compassió. Hem de reprendre la qüestió de garantir la sanitat pública per a tothom; promoure accions de pau per a posar fi als conflictes i les guerres que continuen generant víctimes i pobresa; tenir cura de manera conjunta de la nostra casa comuna i aplicar mesures clares i eficaces per a fer front al canvi climàtic; lluitar contra el virus de la desigualtat i garantir l'alimentació i un treball digne per a tothom, donant suport als qui ni tan sols tenen un sou mínim i passen per grans dificultats. L'escàndol dels pobles famolencs ens fa mal. Hem de desenvolupar, amb polítiques adequades, l'acollença i la integració, especialment dels migrants i dels qui viuen com descartats en les nostres societats. Només invertint en aquestes situacions, amb un desig altruista inspirat per l'amor infinit i misericordiós de Déu, podrem construir un món nou i ajudar a edificar el Regne de Déu, que és un Regne d'amor, de justícia i de pau.

En compartir aquestes reflexions, espero que en el nou any puguem caminar junts, atesorant el que la història ens pot ensenyar. Expresso els meus millors desitjos als caps d'Estat i de Govern, als responsables de les Organitzacions internacionals i als líders de les diferents religions. A tots els homes i dones de bona voluntat desitjo que pugueu construir, dia a dia, com artesans de pau, un bon any! Que Maria Immaculada, Mare de Jesús i Reina de la Pau, intercedeixi per nosaltres i per tot el món.

Francesc

Vaticà, 8 de desembre de 2022